

УДК 314.113(477):316.334.55“19401960”

Н. М. Касьянова

ПОЛІТИКА ПЕРЕСЕЛЕННЯ ЩОДО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА (1940–1960–ті рр.)

Стаття присвячена аналізу політики переселення радянського уряду щодо українського селянства. Автором досліджено основні принципи переселення, як-то плановість та добровільність. Особливу увагу зосереджено на нормативно-правовій базі, що регламентувала процес переселення. Виділено географічні особливості переселенських заходів. Проаналізовано громадські настрої щодо зазначеної політики та продуктивність виконання планів з переселення відповідними структурами. Особливо з'ясовано вплив суспільно-економічної ситуації на урядову політику переселення. Розглянуто статус переселенців-самовольців.

Ключові слова: політика, переселення, добровільність, плановість.

Політика планових сільськогосподарських переселень була одним з найважливіших державних заходів радянського уряду. Вона була покликана вирішити першочергові народногосподарські завдання та ліквідувати диспропорцію у розміщенні трудових ресурсів та наявності вільних площ ріллі. Для організації та регулювання процесу переселення приймалися відповідні нормативні документи. Автор ставить за мету дослідити діяльність державних та місцевих органів влади щодо виконання постанов про переселення українських селян. Важливість врахування історичного досвіду планового залучення трудових ресурсів до малообжитих районів республіки, методи державної переселенської політики є актуальними в сучасних умовах розвитку українського села.

Історіографія питання представлена роботами авторів, які присвятили свої дослідження вивченню як переселенської політики взагалі, так і окремим її аспектам. Правові аспекти сільськогосподарських переселень, умови та порядок їх здійснення в СРСР, матеріальне забезпечення переселенців з боку держави дослідили А. Волков та І. Павлов [1]. Ґрунтовно підійшли до дослідження переселенського процесу в Крим В. Сергійчук [2], Е. Сеїтова [3], В. Толстенюва [4]. Дослідженню етносоціальних аспектів радянської переселенської політики присвячені праці І. Винниченко [5] та Н. Сидоренко [6]. Окремі аспекти політики переселення, як-то пільгова система, організовані набори робітників, основні напрямки переселень вивчені у роботах дослідників – В. Лисак [7], М. Алфьорова [8], К. Жбанової [9], Д. Манкевича [10]. Визначаючи величезну роль цих праць, слід звернути увагу, що радянська переселенська політика ще потребує детального вивчення.

Найважливішим завданням переселенських органів була організація регулярних переселень відповідно до державних планів. Самовільні переселення не допускались. Тактика планових переселень застосовувалась із самого початку радянською владою і продовжувала діяти в 40–60-х рр. Заборони самовільних переселень була спеціально присвячена постанова ВЦВК РРФСР від 7 серпня 1924 р. ВЦВК застерігав громадян від самовільних переселень та попереджав, що особи, які самовільно переселились, не могли розраховувати на державну допомогу. Дійсно з 1920-х років найбільш перспективними були визнані планомірні, державні переселення. Природне зростання і розміщення населення у відповідності до загального розвитку регіонів ігнорувалось, а земельний фонд та його колонізація зосереджувались у руках держави. Не допускались і зворотні переселення на попередні місця. Землі, самовільно полишені переселенцями вважались вільними для заселення на них нових переселенців. Цей принцип надійно закріпився в радянській соціалістичній державі, яка чітко керувалась єдиними державними планами.

Планування сільськогосподарських переселень в рамках єдиного народногосподарського плану почали здійснювати з 1949 р. До 1949 р. переселення здійснювались по окремих постановах уряду СРСР, а плани переселення складались задля виконання завдань з переселення, що зазначались в цих постановах [11, с. 76].

Нормативно-правова база, яка регламентувала процес переселення також склалася ще до початку 1940-х років. В той же час, особливістю післявоєнних переселень стала практика затвердження обсягів та напрямків переселення, переліку переваг та вимог до потенційних переселенців союзним урядом. Оскільки сільськогосподарські переселення в УРСР здійснювались з метою перерозподілу робочої сили поміж малоземельними та багатоземельними регіонами країни, передбачався поділ областей Української Республіки на чотири групи.

Перша група – це області, які потребували дозаселення. До них належали Ізмаїльська, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Дніпропетровська, Сталінська області, а також райони та колгоспи, що спеціалізувалися на виробництві бавовни. Другу групу областей формували ті, з колгоспів яких можна було переселити селян. До них уряд відніс Київську, Вінницьку, Кам'янець-Подільську, Житомирську, Чернігівську та Сумську області. До третьої групи належали всі західні області, з яких можна було переселити колгоспників та одноосібників. Четверта група складалась з Волинської, Чернівецької та Дрогобицької областей, з яких необхідно було виселити куркулів в радгоспи східних областей [12, арк. 2]. Кожна з цих груп областей повинна була підготувати інформацію задля забезпечення процесу переселення.

Від першої групи областей, в які проводили переселення вимагали здійснення чіткої ревізії наявних земельних фондів. Їх звіти повинні були містити характеристику кожного району, який потребував дозаселення, а саме: наявна кількість орної землі та площ, виділених під технічні культури, загальна

кількість населення, які райони та колгоспи потребують додаткової робочої сили, яка кількість у них працездатних, яка кількість переселенців може бути забезпечена наявним житловим фондом, яку кількість будівель необхідно відремонтувати і що для цього потрібно, яку кількість домівок необхідно звести і яких матеріалів для цього не вистачає, яку кількість і в який час область може прийняти переселенців.

Області другої та третьої групи готували інформацію про кількість колгоспних дворів та працездатного населення в них, що можуть бути переселені в південні та східні регіони. З цією ж метою збиралися дані про кількість одноосібників, формувались списки осіб, що самостійно виявили бажання переселитись, робився опис їх майна та худоби. При цьому зазначалось, що переселення здійснюється на суто добровільних засадах. Четверта група областей надавала дані про кількість куркулів, яких необхідно виселити [13, арк. 3–5].

Постановою РМ СРСР від 30 липня 1949 р. за № 3277 “Про переселення колгоспників та одноосібних селян в колгоспи і радгоспи південних областей УРСР з інших областей України” активно розгорталася організаційна та практична робота. Визначалися переселенські пільги. Жорстка централізація вимагала прийняття подібних постанов на регіональному та місцевому рівнях. Отже, задля виконання загальносоюзного розпорядження, незабаром з’являється постанова РМ УРСР і ЦК КП(б)У від 12 серпня 1949 р. № 2285 “Про переселення колгоспників та одноосібних селян в колгоспи та радгоспи південних областей України” [14, арк. 20]. Відповідно до неї в усі райони виходу та розселення переселенців спрямовувались уповноважені з переселення обкомів КП(б)У та облвиконкомів для надання допомоги райкомам та райвиконкомом. Так, лише за місяць після видання постанови, станом на 5 вересня 1949 р., з областей розселення до областей вселення відрядили 334 представники колгоспів та радгоспів [15, арк. 20]. Їх обов’язком було здійснення масово-роз’яснювальної роботи серед населення задля заохочення колгоспників та одноосібників до переселення, підготовка активістів та ініціаторів з місцевого населення за організацію руху по переселенню в південні області. В цьому напрямку активно залучали вчителів та студентів. Влітку їх відряджали до областей вселення і після повернення вони проводили агітаційну роботу, змальовуючи перспективи переселення. Масово-роз’яснювальна робота включала й підготовку та розповсюдження листів-звернень від колгоспників південних та східних областей до селян західних регіонів, в яких вони яскраво описували свої колгоспи, життя в них та подальші перспективи. Практикували й листи-звернення від колгоспників та одноосібників, що вже переселились. Більш того переселенці листувались з рідними та односельцями, тому вкрай важливим було добре влаштування перших партій переселенців – розподілення їх по заявлених районах, вчасне забезпечення обіцяними пільгами, доброзичлива зустріч тощо. “... большое значение приобретает устройство на месте переселения первой партии переселенцев, ибо от того, как будут устроены на новых местах наши пионеры переселения, будет во многом зависеть успех дальнейшей работы” – зазначали інспектори обкомів КП(б)У в зверненнях до керівництва областей вселення. Просили виявити чуйне та уважне ставлення до першої партії переселенців та підкреслювали: “Если от первых переселенцев будут получены письма с положительной оценкой их устройства на новом месте, вопрос о переселении остальных будет быстро решен” [16, арк. 28].

Дійсно, важливість подібних заходів важко переоцінити, оскільки населення визначених районів виходу не вирізнялось великим бажанням до переселення. Зазвичай, встановлені урядом плани не виконувались. Так, наприклад, за планами переселення на 1949, 1950 і 1951 роки з Вінницької області необхідно було переселити 3 350 родин. Реально ж вибуло з області приблизно 1 750 родин. Показник по Київській області – 4 176 та 1 807 родин відповідно [17]. Населення ж західних областей нерідко виявляло не лише небажання переселятись, а навіть ворожі настрої. Селяни побоювались, що переселення недобровільне, а їх за практикою 1930-х рр. вивезуть до Сибіру. Подібні чутки розповсюджувались у Немирівському районі Львівської області, в Кіцманському районі Чернівецької та інших районах західних областей УРСР [18, арк. 28, 33].

Нерідкими були випадки, коли подаючи заяви на переселення селяни просили дозволу спочатку відправити в південні та східні райони своїх представників задля ознайомлення з умовами. Таке бажання ані трохи не зменшувалось навіть після бесід із представниками районів та колгоспів вселення. Селяни жваво вступали із ними в бесіди, уважно слухали про життя в колгоспах, ставили багато питань про клімат, родючість ґрунтів, матеріальні умови. Однак, у переважній більшості такі бесіди закінчувались словами: “от добре було б поїхати туди та побачити, як там люди живуть, може б і ми поїхали туди” [19, арк. 28].

Враховуючи настрої та побажання колгоспників, обкоми КП(б)У зазвичай дозволяли такі відвідини. Формувались групи колгоспників на чолі з представником обкому партії або облвиконкому, які виїздили до місць передбаченого вселення. Це отримує назву “ходачество”.

Такі організаційні напрямки та заходи закріплювались відповідними розпорядженнями на місцевому рівні. Так наприклад, задля виконання постанов РМ СРСР від 30 липня 1949 р. № 3277 та РМ УРСР і ЦК ВКП(б)У від 12 серпня 1949 р. № 2285 виконком Вінницької облради депутатів трудящих та обком КП(б)У 25 серпня 1949 р. прийняв постанову № 1767 “Про переселення колгоспників та одноосібних селян в колгоспи та радгоспи південних областей УРСР” [20, арк. 177–181], якою створював комісії для керівництва процесом переселення. Кожне село отримувало план відбору колгоспників для переселення, а виконкоми повинні були здійснити масово-роз’яснювальну роботу з населенням про переселенські пільги, організувати теплі товариські проводи, забезпечити транспортний супровід переселенців до станцій завантаження, виділити супроводжуючий персонал тощо.

Області вселення на виконання серпневої постанови уряду № 2285 проводили наради та видавали місцеві постанови про прийом та розміщення переселенців в своїх колгоспах та радгоспах. Сталінська облрада депутатів трудящих та обком КП(б)У прийняли постанову “Про переселення колгоспників та одноосібних селян в колгоспи та радгоспи області”, якою було затверджено план розселення селян та

заходів з цього приводу. Задля розселення переселенців та їх господарчого облаштування була створена обласна комісія у складі: замісника голови виконкому облради, секретаря обкому КП(б)У, начальника обласного управління сільським господарством, начальника обласного управління сільського та колгоспного будівництва, директора тресту “Зерносовхоз” та завідуючого відділом облвиконкому з переселення [21, арк. 40–41]. В кожному районі створювались районні комісії. Постанова зобов’язувала уповноважених провести ревізію та визначити наявність вільного житлового фонду для розселення переселенців, кількість домівок, які потребують ремонту, спрямувати уповноважених з переселення на місця для надання допомоги, відрядити представників облвиконкомів, радгоспів та колгоспів у області виходу переселенців для здійснення роз’яснювальної роботи та прийому й відправки переселенців. На кінець 1949 р. до Київської та Дрогобицької областей було командировано 108 представників [22, арк. 42].

Подібний централізований ланцюг видання постанов мав місце і надалі. Для прикладу, постанова № 772 виконкому Вінницької обласної ради депутатів трудящих від 20 листопада 1959 р. “Про заходи по виконанню плану переселення на 1960 р.”, якою визначалась активність виконкомів у справах переселення, приймалась на виконання постанови РМ УРСР від 5 листопада 1959 р. № 1674 “Про план переселення сімей колгоспників і робітників у південні області УРСР і Казахську РСР” [23, арк. 422].

Поряд із сільськогосподарськими переселеннями до південних та східних областей УРСР, у 1940-х рр. постає гостра необхідність поповнення трудовими ресурсами півострову Крим, який внаслідок бойових дій та депортацій 1944 р. практично знелюднівся [24, с. 60; 25, с. 183]. 12 серпня 1944 р. Державний Комітет Оборони видав постанову № 6372с “Про переселення колгоспників в райони Криму” [26, арк. 2]. В якості переселенців сюди спрямовувались у переважній більшості вихідці з південних районів УРСР, з Дону та Кубані. Лише у 1944 р. до Криму були переселені 13 966 родин з різних областей РРФСР та УРСР. На долю Української Радянської Республіки припадало 3 000 колгоспників з Вінницької, Житомирської, Київської, Кам’янець-Подільської, Сумської, Чернігівської та Полтавської областей [27, арк. 9]. Вже через рік до Кримської області в’їхали 17 тис. родин [28, с. 63]. Проте під час голоду 1946–1947 рр. багато переселенців повернулись назад. З 1950 р. заселення Криму відновилось на більш міцній матеріальній базі. На виконання постанови РМ УРСР від 7 лютого 1950 р. № 242 “Про переселення в колгоспи Кримської області”, обласні виконкоми розгортають переселенські заходи. Так, виконком Вінницької обласної ради депутатів трудящих прийняв рішення про переселення в 1950 р. на добровільних засадах в колгоспи Криму 300 родин і зобов’язав виконкоми райрад скласти плани з переселення, провести масово-роз’яснювальну роботу з населенням, забезпечити відбір та відправлення переселенців тощо [29, арк. 75–77]. В область активно почали прибувати переселенці і на 1951 р. населення Криму зросло майже втричі і складало 968 тис. осіб [30, с. 63]. З приєднанням Криму до УРСР її керівники домоглися від союзних властей зняття з республіки плану переселення до цілих областей Казахстану. Відтепер ці переселенські потоки спрямовувались Україною до Криму. І якщо протягом 1950–1954 рр. з України до Криму переїхало 24 968 родин, то протягом 1955–1957 – вже 39 878 [31, с. 238].

Голод 1946–1947 рр. так само негативно вплинув на процес переселення в материковій частині УРСР. Виснаженням надмірними хлібозаготівлями колгоспам та радгоспам нічим було оплатити трудові, вони не могли забезпечити харчування своїх робітників, не кажучи вже про прибулих. Виконавчі комітети районних рад приймали рішення про додаткові заходи з надання допомоги харчуванням населенню районів, що потерпіли через неврожайний рік. Передбачалася організація пунктів щоденного одноразового харчування по сільрадам районів, а також розширення райспоживспількою мережі їдалень з мінімальною нормою продуктів. Однак державна продовольча допомога не врятувала від дистрофії колгоспників, а тим паче переселенців, які часто не мали домівок, городу, худоби.

Зважаючи на недорід та господарську необлаштованість переселенців, Радянський Уряд запроваджував додаткові пільги для переселенців. Наприклад, для прибулих з Польщі, які були переселені відповідно до угоди між Урядами УРСР і Польської Республіки від 9 вересня 1944 р. і звільнялися від грошових податків та поставок сільськогосподарських продуктів державі протягом двох років, встановлювали додаткові два пільгові роки. Отже, переселенці користуватися згаданими пільгами в 1945 і 1946 роках і не сплачували грошових податків та сільгосппоставок ще у 1947 і 1948 роках [32, с. 65]. Втім навіть надані чотири пільгові роки, в умовах післявоєнної розрухи та голоду, не допомогли переселенцям господарче влаштуватися на рівні з місцевими колгоспниками. Відтік переселенців набрав значних розмірів.

Уряд вживав термінових заходів задля припинення масових самовільних від’їздів переселених: здійснювались перевірки їх господарчого облаштування, проводились матеріальні стягнення за використані державою кошти на переселення тощо. Однак рішучих кроків урядової допомоги голодуючим не було, навпаки, плани переселень залишались на тому ж рівні, а подекуди навіть збільшувались. Передбачалось, що відновлена колгоспна система повинна забезпечити робочою силою й підприємства та будови промислових регіонів УРСР. З цією метою була розгорнута масова пропагандистська робота серед колгоспників та селян одноосібників про роль Донбасу в обороні та розвитку країни, про необхідність відновлення зруйнованих шахт та про те, як добре жити та працювати на шахтах Донбасу [33, с. 57–59]. В цей час активізується рух населення з сіл до міст і промислових центрів, які краще забезпечувалися харчами під час голоду, хоча й по картках. Проте при цьому знову зберігалася велика плінність населення через невирішення болючих матеріально-побутових умов.

Отже, посуха та голод 1946–1947 рр. суттєво не вплинули на урядову політику переселення. Вона також визначалась чітким державним планом, який вимагав неухильного виконання.

Як зазначалось вище, самовільні переселення не заохочувались. Перш за все важелями недопущення самовільних міграцій було відлучення таких осіб від системи державних переселенських пільг. Самовольці не лише не мали право на організаційну допомогу під час переїзду як-то безкоштовний проїзд до місця вселення, перевезення майна, одноразова матеріальна допомога, але й не могли розраховувати на державну підтримку під час облаштування у місцях вселення. Житлові будинки разом із господарськими будівлями їм не надавали, лояльні кредити на будівництво будинків та придбання худоби, а також продовольча позика не виділялись. Поряд з тим, зважаючи на систематичне недовиконання планів переселення відбувались виключення. За повідомленням РМ УРСР за 1957 р. в радгоспи та колгоспи Кримської області самовільно прибули 400 родин колгоспників та робітників з інших областей УРСР та інших республік СРСР. Враховуючи прохання колгоспів та райвиконкомів, облвиконком клопотав перед РМ дозволити оформити переселенців-самовольців на рахунок плану прийому 2000 родин переселенців на 1958 р. з наданням їм пільг як плановим переселенцям, окрім компенсації оплати за проїзд й перевезення майна та надання одноразової грошової допомоги [34, арк. 24]. Відповідь РМ УРСР була позитивна, а оформлення цих родин відбувалось відповідно до постанови РМ СРСР від 8 вересня 1954 р. № 1894. Самовольці на підставі рішення загальних колгоспних зборів про прийом їх у члени колгоспу, отримали переселенські квитки та право на пільги по внутрішньому обласному переселенню [35, арк. 25].

Таким чином, у 1940–1960-х рр. радянською владою здійснювалась масштабна політика сільськогосподарських переселень. Територія УРСР була поділена на області виходу і входу переселенців. Районами виходу були визначені центральні та західні регіони республіки, а південь та схід передбачалось доселити. Процес переселення забезпечувався централізованим ланцюгом урядових постанов. Серед головних принципів переселення простежується плановість та добровільність. Добровільність переселень нікому разі не означала самовільність. Оскільки самовольці, на думку уряду, могли зашкодити процесу раціонального освоєння природних ресурсів, пропорційному розвитку сільськогосподарських регіонів, а отже не вписувались в державну переселенську політику.

Джерела та література

1. Волков А. И. Правовое регулирование сельскохозяйственного переселения в СССР / А. И. Волков, И. В. Павлов. – М.: Госюриздат, 1959. – 191 с.
2. Сергійчук В. І. Український Крим / В. І. Сергійчук. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2001. – 304 с.
3. Сеїтова Е. І. Переселенський процес до Криму в 1944–1964 роках: причини, хід, помилки, результати / Е. І. Сеїтова // Історичний архів. – 2011. – Вип. 6. – С. 53–57; її ж. Трудовая миграция в Крым (1944–1976) / Э. И. Сеитова // Пространство и время. – 2013. – № 2(12). – С. 99–106.
4. Толстеньова В. О. Повоєнна національна політика радянської влади та її вплив на переселенські процеси в Криму / В. О. Толстеньова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия "Юридические науки". – Т. 26 (65). – № 2–1 (Ч. 1). – 2013. – С. 137–151.
5. Винниченко І. І. Україна 1920–1980-х: депортації, заслання, вислання / І. І. Винниченко. – К.: Рада, 1994. – 90 с.
6. Сидоренко Н. О. Етносоціальний аспект міграційного руху у Криму у 40–50-х роках ХХ ст. / Н. О. Сидоренко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2011. – Вип. 31. – С. 182–188.
7. Лисак В. Ф. Переселенська політика в контексті повсякденного життя українських селян початку 50-х рр. ХХ ст. / В. Ф. Лисак // Донецький Вісник наукового товариства ім. Шевченка. Історія. – Т. 25. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2009. – С. 96 – 109.
8. Алфьоров М. А. Міграційні процеси та їх вплив на соціально-економічний розвиток Донбасу (1939–1959 рр.). Монографія / М. А. Алфьоров – Донецьк: Український культурологічний центр, Донецьке відділення НТШ, 2008. – 192 с.
9. Жбанова К. Ю. Організовані переселення в південні області Української РСР у 1955–1967 рр.) / К. Ю. Жбанова // Сіверянський літопис. – 2015. – № 2 (122). – С. 163–170.
10. Манкевич Д. В. Миграции населения СССР в первые послевоенные годы и заселение Калининградской области (1945–1950 гг.). / Д. В. Манкевич // Ретроспектива: Всемирная история глазами молодых исследователей. – Вып. 3. – 2008. – С. 54–68.
11. Волков А. И. Правовое регулирование...
12. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
13. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
14. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
15. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
16. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
17. Підраховано за матеріалами ЦДАГОУ: Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – Арк. 19, 60–61; Ф. 1. – Оп. 30. – Спр. 2170. – Арк. 17–18; Ф. 1. – Оп. 30. – Спр. 2533. – Арк. 241–242.
18. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
19. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
20. Держ. архів Вінниц. обл. – Ф. 2700. – Оп. 6. – Спр. 71. – 369 арк.
21. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
22. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5726. – 174 арк.
23. Держ. архів Вінниц. обл. – Ф. Р-151. – Оп. 9. – Спр. 979. – 553 арк.
24. Винниченко І. Україна 1920 – 1980-х.: депортації...
25. Сидоренко Н. О. Етносоціальний аспект міграційного...
26. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1318. – 166 с.
27. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1318. – 166 с.
28. Манкевич Д. В. Миграции населения СССР в...
29. Держ. архів Вінниц. обл. – Ф. 2700. – Оп. 6. – Спр. 212. – 188 арк.
30. Манкевич Д. В. Миграции населения СССР в...
31. Сергійчук В. І. Український Крим...

32. Касьянова Н. М. Вплив голоду 1946–1947 рр. на переселенську політику радянської влади в УРСР / Н. М. Касьянова // Збірник матеріалів науково-практичної інтернет-конференції “Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні”, 29 квітня 2016 р., м. Кривий Ріг. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. – С. 63–67.
33. Алфьоров М. А. Міграційні процеси та їх вплив...
34. ЦДАВОВУ України. – Ф. Р-2. – Оп. 9. – Спр. 5081. – 194 арк.
35. ЦДАВОВУ України. – Ф. Р-2. – Оп. 9. – Спр. 5081. – 194 арк.

Kasianova N. Resettlement policy concerning the Ukrainian peasantry (1940–1960-ies).

This article analyzes the resettlement policy of the Soviet government concerning the Ukrainian peasantry. The author has studied the basic principles of resettlement, such as the planned character, voluntary. Special attention is focused on the legal framework that regulated the resettlement process. The geographical features of the resettlement activities have also been pointed out. The author has analyzed the public attitudes to this policy and the execution of plans by relevant structures. The influence of socio-economic situation in the government policy of resettlement has been separately researched. Moreover the status of immigrants, moving according to their own wishes, was considered in the article.

Key words: *politics, resettlement, voluntary, planned character, collective farmers, peasantry.*